

Knut Hamsun
LUTALICE

ROMAN

preveo
Flavio Rigonat

L O M
BEOGRAD / MMXXII

Naslov originala
Knut Hamsun
Landstrykere

Naslov engleskog izvornika
Knut Hamsun
Wayfarers
Translated from the Norwegian
by Jamec McFarlane

urednik izdanja
Flavio Rigonat

PRVI DEO

1.

Dva muškarca stigla su sa severa, iz susednog sela. Imali su tamnopusna lica i retke prosede brade. Jedan od njih nosio je na leđima vergl.

Toga dana niko u celom kraju ništa posebno nije očekivao, a sada su se pojavila ta dva stranca. Stali su na čistinu između kuća, pričvrstili vergl na štap i počeli da sviraju. Svi su se sjatili: žene i deca, neodrasli i sakati, oko muzike se okupilo baš mnogo sveta. Zimi je tako malo uzbuđenja; svi su muškarci bili na Lofotima; niko nije plesao i niko nije pevao; čitavo je selo bilo bedno i čemerno. Zato su ovi neobični svirači bili veliki događaj, nešto čudesno. Događaj koji teško da će iko zaboraviti kasnije u svom životu.

Jedan čovek okretao je ručicu vergla. Nešto nije bilo u redu s jednim njegovim okom, kao da je bilo slepo. Drugi je nosio neku vreću, ali ništa nije radio. On je bio samo pratilac. Stajao je i gledao u svoje pohabane čizme od ovčje kože. A onda je skinuo šešir sa glave i pružio ga prema ljudima. Ali kako je uopšte mogao da očekuje novac u tom mestu koje je i bog zaboravio, gde su ljudi samo preživljavali do proleća, dok se muškarci ne vrate iz ribolova! Ništa nije dobio i vratio je šešir na glavu. Stajao je neko vreme i onda počeo svom

drugu da govori nešto na stranom jeziku, sve glasnije i upornije. Izgledalo je kako hoće da prekine svirku i nagovori ga da odu. Verglaš je, međutim, nastavio da svira; započeo je novu, tihu i tužnu melodiju koja je dirnula publiku. Jedna mlada žena, možda nešto imućnija od drugih, hitro se okrenula, kao da će da ode po novčić. Pratilac je to pogrešno shvatio; učinilo mu se da se ona uklanja, pa je viknuo za njom i nacerio se. Mir! rekao mu je svirač. Mir? Pratilac nije bio čovek koji se može tek tako smiriti. Pobesneo je. Nasrnuo je na svog druga i udario ga. To i ne bi bilo tako strašno, ali poluslepi svirač nije mogao da se brani. A morao je i da pazi na svoj vergl, koji se ljuljao na štapu, pa su mu ruke bile zauzete. Samo je pognuo glavu. U gomili se začuo kao neki uzdah usled tog neočekivanog napada. Krug se odjednom raspršio, deca su se uplašila i počela da vrište.

Tada je iskočio Edevart, dečak od trinaest godina, pegav i plavokos; oči su mu blistale od uzbuđenja. Bio je prilično junačan, spreman čak da se suoči sa smrću. Podmetnuo je napadaču nogu, to mu nije uspelo, ali je drugi put imao sreće i oborio čoveka. Dečak je dahtao kao meh. Majka mu je dovikivala da se vrati, ali je Edevart samo stajao. Bio je potpuno van sebe, iskeženih usta, pokazujući zube.

Polazi kući! očajnički je vikala njegova majka, mršava žena bolešljivog izgleda, siva ljudska senka, oduvek tiha i pobožna. Nije imala nikakvu vlast nad njim.

Stranac je ustao sa tla. Mrko je pogledao dečaka, ali ništa nije pokušao da mu uradi. Naprotiv, izgledao je zbunjeno i samo je preterano pažljivo otresao sneg sa sebe. Onda se ponovo okrenuo svom drugu, zapretio mu stisnutim pesnicama, a zatim se udaljio i nestao.

Svirač je ostao. Plakao je. Preko obraza mu je curila krv, neobične plavičaste boje, ali sigurno zato što je bio iz strane zemlje i imao tako tamnu kožu.

Onog je trebalo motkom po leđima! promrmljala je mlada žena, gledajući za napadačem. Zatim je ušla u kuću po novčić.

Kada su to videle druge žene, i one su požejele da učine isto, pa su jedna za drugom otišle po novac. Ko zna, možda je svirač imao više zemaljskih dobara od ljudi koji su mu davali. Svi su bili tako siromašni, ali srca su im se raznežila i oni su davali koliko mogu. Došli su sa svojim sitnim novčićima, mada su neki doneli čak i velike bakrenjake od dva šilinga, što je tada bio veliki novac, i time su tešili uplakanog čoveka.

Ali sada je i svirač hteo da se oduži. Najednom je podigao poklopac na verglu i pred ljudima se pojavilo pozorište, pravi raj. O! uzdahnuše gledaoci. Nikada u tom kraju nije viđeno tako nešto: male figure, obojene i pozlaćene, stajale su na pozornici. Kako je svirač okretao ručicu, one su se kretale. Obrtale su se, polako ili brzo, išle korak napred, obrtale se, nakratko se zaustavljale, onda se ponovo obrtale.

Napoleon! reče svirač i pokaza na središnji lik.

Svi su oni čuli ime Napoleon i zadivljeno su gledali u figuru. Uz njega su stajala dva generala, i oni su bili obojeni i ukrašeni zvezdama, a svirač je rekao i njihova imena. Ali svi su gledali u Napoleona. Bio je u svojoj odori i držao je kratak mali durbin; tu i tamo dizao je durbin do oka, a onda ga spuštao. Ispred ovih slavni ljudi stajala je čudna figura dečaka; smejavao se, odrpan i gologlav, i pružao je praznu činijicu za novac. Kad bi novčić pao u činijicu, dečak bi je trzajem ispraznio u jednu kutiju. Kakvo čudo! Dečak je bio kao živ, i smejavao se jače nego ikad kad je ponovo pružao činijicu.

A verglaš je svirao. Koračnice, valceri i druge melodije lebdele su iznad ljudi, iznad kuća. Malo dalje, na snegu je sedeo crni pas i zavijao prema nebu. Bio je to nezaboravan dan.

Kada novac nije više stizao i onaj dečak prestao da se trza, jednoj maloj devojčici palo je na pamet da stavi sjajno dugme u činijicu. To je možda bilo jedino sjajno dugme koje je ona imala, ali ono nije bilo novac. I tada se desilo najveće čudo od svih čuda. Dečak se iznenada trznuo na suprotnu stranu i bacio dugme daleko u sneg. Svi su zanemeli. Šta. . . ! Zar je taj dečak živ? Prva se nasmejala mlada žena. Stavila je kopču u činijicu, i videla kako i ona leti daleko u sneg. Tada su se svi smejali. Ali devojčica je klečala na snegu i tražila svoje odbačeno sjajno dugme.

Onda se sve otelo kontroli. Jedni za drugim, gledaoci su u činijicu stavljali bezvredne stvari: eksere, kamenčiće, iverje. Na kraju je malom prosjaku sve to dojadilo i samo je neprekidno tresao činijicu, i to tako brzo da se ništa više nije moglo staviti u nju. Zar je on jedini od svih imao malo razuma?

Svirač je prestao da okreće vergl, spustio je poklopac i skinuo ručicu. Teško je disao.

Zašto idete zajedno s *onim*? smrknuto upita Edevart.

Svirač je razjasnio kako je najbolje umeo: vergl pripada obojici, ali je njegov drug tako naprasit. Vidi, jednom ga je čak ubo nožem u oko. Svirač se nikada ne bi usudio da pokaže Napoleona i druge figure da je njegov drug tu. Taj čovek je tako žestok da bi razlupao čitavo pozorište.

Odakle ste? upita Edevart.

Bio je iz Jermenije.

Gde je to?

Daleko. Iza svih drugih zemalja. Da. Iza mnogih planina i velikog mora. Godinu dana putovanja.

Uđite i pojedite nešto, reče mlada žena.

Ljudi su pošli za njim, koliko god je moglo da ih stane u sobu; drugi su ostali napolju i gledali kroz pro-

zore unutra. Nije bilo baš ništa posebno u tom čoveku; samo je sedeo oborene glave i budio samilost. Videli su kako se pomolio; jeo je zatim haringe i krompir, pa čorbu od ječma. Još jednom se pomolio i onda hteo da ustane i zahvali se.

Mlada žena reče: Da imam kafe, dobili biste šolju.

Nisam je svu potrošila, reče neka žena, spremna da pomogne.

E pa onda možeš da mi pozajmiš jednu kašičicu.

Sve je bilo dobro dokle god čovek sedi tu. Žene su nalazile načina da ga zadrže, što dalje od njegovog nečovečnog druga.

Kuda je otišao? pitale su.

Niko nije znao. Ni čovek nije znao, tako je rekao.

Možda je otišao da se ne vrati?

O, ne! čovek zavrte glavom i uzdahnu. Počeo je da mrda nogama i lupka jednom tvrdo smrznutom čizmom o drugu.

Pitale su ga da li mu zebru noge. Zebru. Onda su ga pitale za čarape. Da, ima rupe na čarapama, mnogo velikih rupa. Da, da.

Pogledale su se, klimnuvši glavom; i opet je mlada žena, koja je sebi najviše mogla da priušti, donela par novih čarapa – dokolenica – i dala mu ih. Imale su plavi obrub na vrhovima. Baš lepe čarape.

O, Ana Marija, opet ti! mrmljale su druge žene zavidljivo.

Probajte ih! rekla je Ana Marija.

Čovek to nije hteo. Ne, ponašao se kao da nema srca da kviri tako lepe čarape. Prislonio ih je na obraz, a onda ih zavukao u nedra. To je dirnulo sve prisutne.

Neko je stajao sasvim pozadi u uglu, zadubljen u misli. To je bio Edevart. Svirač se na kraju zahvalio za sve, podigao je vergl na leđa i trupkajući pošao. Neka vas bog čuva! vikali su za njim. Ožalošćene oči pratile

su ga dokle god su mogle da ga vide. A Edevart je nečujno išao za njim.

Kad je čovek stigao do šume, polako se okrenuo pod svojim teretom i otkrio Edevarta.

Kuda si ti pošao? upitao je.

Nigde, odgovori Edevart.

Baš nigde?

Edevart reče: Da vam pomognem, kada dođete do svog druga.

Da mi pomogneš? Ne treba.

Premlatiću ga!

Čovek se nasmešio na to: Njegov drug je užasno jak, rekao je. Mađar, to su veliki ratnici. Ima nož.

Edevart nije mario, prošao je pored čoveka i pošao ispred njega.

Glupane. . . glupane! odjednom je ljutito povikao svirač. Idi kući! Šta tražiš ovde?

Iznenada se iza žbuna borovnice pojavio drugi čovek, njegov drug, u punoj veličini. Prvo je razmotrio situaciju, zatim upitao nešto, i svirač je odgovorio. Onda se obojica nasmejaše.

Edevart je stajao i gledao u njih. Mađar je ratoborno krenuo napred. To ne bi zaplašilo ludog dečaka, ali onda je muzičar spustio vergl i zapretio mu. Šta sve ovo znači? Edevartova glava nije bila naviknuta da barata s nejasnim pojmovima; on se nije naročito razumeo u čitanje i računanje, ali imao je dve čvrste šake, i kad je bio ljut, bio je hrabar. Međutim, sad je ustuknuo.

Stranci su bili sasvim nezainteresovani za njega i samo su ga ostavili da stoji. Svirač je dohvatio malo snega i oprao njime krv sa obraza. Drugar mu je rekao kad je sve obrisao. Onda su otvorili fioku u verglu i prebrojali novčiće. Svirač je pokazao i čarape, koje su odmah završile u vreći njegovog druga.

Svirač je ponovo natovario svoj teret na leđa; obojica klimnuše glavom Edevartu i uputiše se na sever, prema obližnjem selu.

Edevart i dalje nije shvatao ponašanje stranaca. Smirio se. Kad mu je najzad sinulo da su ga možda prevarili, hitro je uzeo šaku snega i zgnječio ga u grudvu, ali kad je postala dobra i tvrda, pustio ju je da padne u sneg.

Vratio se kući, i bio je sasvim drukčiji, nekako klo-
nuo, sit samog sebe, neraspoložen. Prišao je onoj devoj-
čici koja je i dalje tražila dugme u snegu i upitao je: Zar
još nisi našla dugme?

Ne, reče ona.

Nemoj da brineš zbog toga.

Devojčica ništa nije odgovorila, tražila je dalje.

Edevartu nije baš išlo s knjigama, bio je loš đak, ali je zato imao zdrave instinkte, to se videlo. Pošao je do mesta gde je stajao vergl, odmerio okom dokle je dugme moglo da odleti, pa je i on počeo da traži. Devojčica se s obnovljenom nadom priljubila uz njega. Bila je kruna na tom dugmetu, rekla je.

Dok su oni tražili, devojčicu su pozvali iz jedne od kuća: Gde si ti, Ragna? Ragna je ćutala. Strpljivo su tražili; oboje su imali po štapić kojim su kopkali po snegu i najzad su našli dugme. Našla ga je devojčica, veoma se obradovala i otrčala u kuću.

Sve je to bilo događaj i kao neki preokret u Edevartovom životu. On, doduše, nije odmah izvukao jasan zaključak iz svog doživljaja u šumi, ali to se u njemu sleglo kao temelj za kasnija iskustva. Sledeće zime primili su ga u službu kao „pola čoveka“ za ribolov na Lofotima, iako još nije završio školu. To nije bila mala stvar; kod kuće su ostali neki dečaci stariji od njega. Njemu je dobro činilo da izađe u svet. Postepeno je njegova ćutljivost iščezla; počeo je da učestvuje u razgovorima.

Ali u proleće je pao na ispitu za krizmanje. To je bila velika sramota u očima svih, posebno u očima njegovog oca i njegove majke, koji su oboje bili pismeni i pobožni. Morao je da ostane još godinu dana u školi, što je ponovo oslabilo njegov duh. Na kraju je u petnaestoj konfirmisan, i sada su ga manje-više smatrali odraslim. Loše je čitao i pred knjigama je osećao strah, ali nije bio gluplji od drugih. Postao je veliki i snažan, sposoban pri radu i dobrog srca. Davao je svu moguću pomoć roditeljima i svojoj braći i sestrama.

U selo se s dalekog putovanja vratio mladi čovek. Zvao se Avgust i bio je siročić. On je u stvari bio rodom iz drugog kraja, ali je ovde odrastao. Nekoliko godina je, između ostalog, plovio kao mornar i video mnogo sveta; kad je pripovedao, njegov je život bio ispunjen čudesima. Bogat nije bio, a nije se ni pretvarao da je bogat, ali imao je lepo plavo odelo, srebrni sat i nekoliko talira u džepu. Kako nije imao bližih rođaka, stanovao je kod žene kod koje je odrastao, ali je dosta tumarao po okolini, i svuda su ga rado viđali; mlade devojke su mislile na njega, a mali dečaci slušali su njegove priče otvorenih usta. Između njega i Edevarta razvilo se blisko prijateljstvo.

Evo kako je započelo.

Avgust je prilikom nekog nesrećnog slučaja na brodu povređen i izgubio je nekoliko zuba. On je to pokušavao da prikrije gustim brkovima i nizom zlatnih zuba, takozvanim mostom. Edevart nikada nije video tako divne zube, pa je razmišljao da jednom kad bude imao dosta para i sam kupi takve. Avgust je rekao gde je sebi kupio te zube i koliko koštaju. Mesece i godine morao je da crnči za taj izdatak, rekao je. Devojke ništa nisu imale da prigovore Avgustovim zubima, ali momci su mu se podsmevali. Bili su ljubomorni, i ljutili su se

na tog Avgusta, koji je došao ovamo i okupljao devojke oko sebe.

Vremenom, stvari su postajale sve gore, momci su udruženo izvrgavali ruglu tog mornara i kao da su i devojke okrenuli protiv njega; čak mu je mlada žena Ana Marija jednom rekla, tako da svi čuju, da ne otvara toliko usta kad se smeje.

A zašto? upita Avgust.

Zato. Ne moraš toliko da pokazuješ te zube.

Na to su se mnogi nasmejali, a Avgust – dobroćudan i ravnodušan kakvi su već pomorci – ništa više nije rekao.

Ali to je bilo previše za Edevarta. Okrenuo se prema mladoj ženi i rekao: A ti nisi morala da daš verglašu čarape.

Zašto? nesigurno upita Ana Marija.

Kakve čarape? upita njen muž; on se zvao Karolus. Nove čarape, reče Edevart.

Ana Marija se nešto ušeprtljala oko prozora pa upita odande: A zašto ne bih smela da ih dam?

Zato što mu nisu ni trebale. Prodao ih je za osamnaest šilinga gore na jednom majuru.

A ti to znaš?

Da, ja to znam. Nije hteo da ih nosi. Video sam тамо čarape.

Ana Marija reče: Ne razumem šta se to tebe tiče.

Ali sada je ponovo progovorio njen muž: Pa kakve su to bile čarape?

Kada mu je rastumačeno, ostao je da sedi smrknutog lica, a Ana Marija je zaplakala. Muž reče: To je znači bilo prošle godine. To je bilo onda kad sam se vratio kući a ti nisi imala za mene čarape da ih promenim. Ti si znači htela da izigravaš bogatašicu koja može da poklanja čarape.

Sada mi je žao, reče Ana Marija brišući nos.

Jedan njen mladi rođak, koji se zvao Teodor, doba-
ci: Bilo kako bilo, tebe se, Edevarte, ta stvar nimalo ne
tiče.

Ne. A šta se tebe tiče što Avgust ima zlatne zube?

Jeste li čuli balavca! povika Teodor. On zaboravlja
da ga je župnik pre krizmanja vraćao kući.

Edevart, bledog lica i užarenih očiju: A znaš li šta
ti zaboravljaš? Ti zaboravljaš da si kilav i da moraš da
nosiš zavoj za kilu.

Teodor gnevno ustade.

Karolus ga povuče natrag na klupu. Teodor sad ne
bi izmakao Edevartu, koji je pao u vatru i ničega se nije
plašio.

Mladi Teodor je rekao da ima sopstvene dobre zu-
be, pa ne mora da ide s njima kovaču. Edevart uzvрати
da su ti zubi sasvim dobri za njega, jer nikada neće do-
gurati dotle da sebi kupi takve zube kakve ima Avgust.

Ali Teodoru nije bilo dosta, već je neprestano go-
vorio kojekakve pakosti. On bi možda i okončao s tim
da mu Edevart nije stalno nešto odgovarao.

Od tog dana su Avgust i Edevart postali drugari u
ribolovu. Donosili su mnogo haringi i bakalara i nisu
škrtarili s ulovom, već su ga ustupali i drugima kad na-
mire svoju dnevnu potrebu. Tokom duge jeseni mnoge
su im žene bile zahvalne za to.

Kad je došlo vreme da se ljudi spremaju za ribolov
na Lofotima, Edevart upita jednog dana: Da li su tebe
pozvali?

Ne, reče Avgust, to još niko nije pomenuo.

Zar se nećeš sam pobrinuti za to?

Ne. Pa momci su protiv mene.

Ali šta ćeš onda raditi ove zime?

Idem ponovo na more, odgovori Avgust.

Edevart reče: Kad bih samo mogao da pođem s tobom.

Ali te zime nije na put krenuo nijedan od njih dvojice, a Edevart nije čak ni otišao na Lofote, mada je mogao da dobije platu i pravo na udeo kao odrastao čovek. To je bilo razočaranje za njegove roditelje. Otac nije išao u ribolov na Lofote. On je dobijao malu platu za održavanje telegrafskog voda na velikom području. A Edevart je sada potpuno zatajio i nije imao nikakvog posla kojeg bi mogao da se lati. Trebalo je malo više da misli na svoju korist, ali sada ništa više nije moglo da se promeni. Avgust je obilazio okolinu i kupovao krzna i kože, a Edevart ga je pratio i pomagao mu oko nošenja.

Pokazalo se da Avgust ima sasvim dovoljno talira u džepu. Ponudio je Edevartu platu kakvu dobija običan ribar za jednu zimu na Lofotima; između njih dvojice je, dakle, postojao pošten odnos, i Edevart pritom ništa nije gubio. Osim toga, on je od Avgusta mnogo naučio i gledao je u njemu svetskog putnika i izuzetno sposobnog čoveka.

Kupovali su kože, većinom teleće kože, ponekad i ovčju kožu, a tu i tamo po koju kravlju. Među psima se odjednom proširila neka pošast, neko strano pseto zarazilo je čitav kraj. Avgust i Edevart, jedini odrasli muškarci koji su ostali kod kuće, bili su svuda pozivani u pomoć, pa su poubijali dosta životinja, odrali ih i dobili kožu. Ali trgovina krznom i kožom – zar se Avgust razume u taj posao? On nije bez ikakvog znanja u toj struci, rekao je. Među raznim poslovima kojima se bavio u stranim zemljama, radio je neko vreme na jednoj farmi ovaca u Australiji.

Avgust je oko poklada proširio svoju trgovinu, postao je kupac skupocenih krzna: vidre, lisice i hermelina. Nabavio je pušku i dve različite klopke, pa je i sam odlazio u lov. Imao je uspeha, jer u ovom kraju nije već

odavno ispaljen nijedan metak. Lisice i vidre uopšte nisu bile retke, a jednog dana Avgust je došao kući čak sa jednom plavom lisicom i jednom vidrom. Želja mu je bila da ulovi hermelina. Često je pričao Edevartu da je kraljevski plašt postavljen belim hermelinom, ali su te plašljive životinje retke i teško ih je uloviti.

Prolazilo je vreme. Obojica su se po čitav dan bavili krznima, razapinjali su ih na zidove, ili ih rastezali na štapove da se osuše na vetru. Ako su krzna bila suva, onda su su ih razvrstavali i vezivali zajedno. Kad su se u proleće muškarci vratili sa Lofota, drugari su u praznim žitnicama i sušama imali čitave bale krzna. Nisu ulovili hermelina, ali jednog dana, kad se led otopio i kad su izveslali u lov na morske ptice, uspeo im je da ustrele foku – a ona je ovde u fjordu bila baš redak gost. Foka je imala odlično krzno.

Ljudi su klimali glavom zbog Avgustove trgovine krznima. Da li kupuješ i mišja krzna? podrugljivo je pitao mladi Teodor. Avgustov posao je u ovom mestu bio nov i nepoznat, a kad je hteo da iznajmi brod kojim bi krzna prevezao na tržište, Karolus, vlasnik osmerca,* rekao mu je da zaboravi na to putovanje, jer mu ono neće doneti čak ni koliko košta najamnina broda! Ali Avgust se u neku ruku razumeo u svoj posao, on je svako krzno kupio takoreći budzašto, a povezao se s velikom trgovinom koža Klem, Hansen & Co. u Trondhajmu, s onom firmom čiji su okrugli žigovi na plavičastoj uštavljenoj koži za donove bili poznati na čitavom severu. S njima je Avgust zaključio precizan posao. Sada, u leto, trgovina Klem, Hansen & Co. dolazila je na sever, na sajam u Stokmarknesu, pa je Avgust trebalo tamo da dopremi svoju robu. Ali on nije imao brod.

* Veliki čamac sa jedrima. *Prev.*

Avgust je sada osetio kako se raspoloženje okrenulo protiv njega. Momci su se s Lofota vratili s novcem u džepovima i kojekakvom robom. A Avgust nije posedovao ništa osim krzna, koja je uskladištio unaokolo po raznim šupama i majurima, i svakako je za to dao i poslednji šiling.

Onog dana kada je osmerac za ribolov na Lofotima trebalo da bude izvučen i odložen u spremište do sledeće zime, Avgust je zatražio tu barku, ali Karolus je odbio. Izgovarao se da je to nova i skupa barka, on je čak nije ni isplatio, još je dužan za opremu, jedra, užad i sidro. Avgust je nemarno otišao nekoliko koraka preko livade, a onda se vratio i upitao: A da li bi je prodao?

Prodao? Zar ti možeš da je kupiš?

Da, rekao je Avgust.

Karolus širom otvori usta: Da kupiš?

I Edevart je bio tu. I on je širom otvorio usta.

Kada je čovek čuo da Avgust ima još toliko moći da može da kupi osmerac zajedno sa čitavom opremom, spopale su ga kojekakve misli i on je počeo nemirno da hoda po kući. O tome se govorilo u čitavom kraju, i Avgust je još jednom porazio sve momke. Dođavola – zar je taj mornar koji se vratio kući bio zaista napravljen od para? Vlasnik broda je popustio, prišao je Avgustu i rekao: Osmerac ne mogu da ti prodam, od njega moram da živim, ali ću ti ga rado iznajmiti za to putovanje.

Iznajmiti. . . ali ja bih ga ipak najradije kupio, rekao je Avgust i ostavio Karolusa potpuno zbunjenog.

Karolus pitomo reče: To je nemoguće.

Razgovarali su svašta i koješta. Šta će uopšte Avgustu osmerac kad putovanje bude okončano?

On će ga ponovo prodati na sajmu.

Sada, pred zimu, i kad nema ribolova na Lofotima, reče Karolus – sada ćeš teško moći da prodaš tako veliku barku.

Da, priznao je Avgust, to bi moglo da bude teško, ali on ima svoje razloge. . .

Kakve razloge?

Avgust je nagovestio u kakvom se škripcu našao. On je sav svoj sitan novac uložio u krzna, pa sad ne može da plati ni tu malu najamninu.

Karolus, bespomoćno: Ali kako onda imaš novca da kupiš brod?

Da, to imam, reče Avgust. Ali nemoj to dalje da pričaš. Ja imam jednu krupnu novčanicu, u stvari nekoliko krupnijih novčanica. Ne mogu da platim najamninu pre nego što ih rasiitniim.

Karolis reče, potpuno pobeđen: Dobro, onda ćeš platiti najamninu kad rasiitniš svoj novac na sajmu.

Sporazum je konačno zaključen, i oba su drugara, Avgust i Edevart, utovarili krzna na brod, poneli hranu i odjedrili ka Stokmarknesu. U tako velikoj barci trebalo je da imaju veću posadu, ali bilo je povoljno vreme i leto, pa se ničeg nisu plašili.

Išlo im je poprilično dobro duž čitavog Zapadnog fjorda. U to doba godine vetar je bio povoljan, a sunce je sijalo dan i noć. Smenjivali su se za kormilom i nizmienično spavali naslonjeni na bale s krznima. Kad je Avgust bio na kormilu, pevao je i razgovarao sam sa sobom na engleskom. A kad se Edevart probudio i pogledao ga, Avgust je psovao od radosti i hvalio je svoju vožnju; pa to ide tako veličanstveno, mogli bi da skoknu i preko Atlantskog okeana.

Avgust je imao vodenoplave oči, i sve u svemu nije bilo ničeg posebnog na njemu. Ostavljao je utisak kako bi mogao da uradi ovo ili ono rukama ili glavom, da, tako je on izgledao, ali kao da nije bio posebno spretan. Sada se dobro osećao, bila je prava divota jedriti na tako lagodan način, a uz to će zaraditi novac.

Plovili su nešto previše prema severu, ugledali su u daljini ostrvo Hindo, vetar je ovde noću postajao svežiji, ali more još nije bilo previše valovito. Avgust je upravljao kormilom. Šta – zar će sada dunuti pravi vetar? Bio je prilično bespomoćan sa tom barkom, a spalila ga je i morska bolest. Čudno, ali počeo je da pada grad, kao neki beli vetar, sunce je zgasnulo, on se osvrnu, nebo je bilo crno. Morali su preko dela otvorenog mora, a vreme se baš pogoršalo, šibala je oluja sa gradom. Avgust je budio Edevarta, vikao je njegovo ime, i Edevart poskoči.

Kako to kormilariš! uzviknu on.

Hteo sam da zaokrenem, odgovori Avgust, bolestan i uplašen.

Edevart reče: Zar si poludeo, pri ovom vetru ne možeš da okrećeš.

Ne znam, zaista, potišteno reče Avgust.

Spustićemo jedro! reče Edevart. Spustio je glavno jedro, a onda smotao i dva pomoćna jedra.

Ne, ovaj osmerac nije bio veliki. Avgust nije mogao uspravno da stoji, već samo da sedi, morao je čučeti da radi, a za nuždu je mogao i da kleči. Mornara je obuzela teskoba za svoj život.

Gospode, kako će se sve ovo završiti! jadikovao je.

Okreni sad ponovo kormilo da brod krene, rekao je Edevart.

Tako je i bilo. Barka je zahvatila malo vode, ali je ponovo zaplovila morem. Sada je trebalo da zađu u Raftsund.

Avgust nije više bio pričljiv. Izgledao je bespomoćno i doviknuo je Edevartu: Bog hoće da me kazni!

Kako to? pitalo je Edevartovo lice.

Baš tako, Edevarte, ja nisam imao ni toliko para da platim najamninu za brod, pa sam Karolusa slagao kako bih da kupim čitav brod.